

מושג

איכות חיים

הגדרה

המושג איכות חיים (Quality of life) משמעו אוסף המשתנים המתארים את רווחתו הכללית של האדם. לצד משתנים מדידים, כגון רמת הכנסה לנפש, אשר מודדים את רמת החיים (Standard of living), כולל המושג איכות חיים גם מרכיבים מופשטים, כגון מידת האושר, רמת החדשנות, או חופש כלכלי ופוליטי.¹

הקשר

המושג איכות חיים מרכזי לעולם המדיניות, הכלכלה, החברה והרווחה. הנחת היסוד היא כי יחידים פועלים על מנת לשפר את איכות החיים שלהם. לפי תפיסה זו תהליך קבלת ההחלטות הכלכליות של יחידים ומשקי בית מושפע משיקולים חומריים אך גם מערכים, תרבות ומוסר.

מכון ראות מבקש לחולל שיח ציבורי שיזהה ויבחן את המרכיבים השונים בתפיסת איכות החיים בחברה הישראלית. שיח זה אמור לסייע לעיצוב מדיניות כלכלית וחברתית.²

אומדן והשוואה

איכות חיים היא מושג מורכב. לכן קשה לאמוד אותה ולהגדירה:

א. חלק מהמרכיבים הכלולים במושג איכות חיים, כגון תוחלת חיים או רמת ההכנסה³, ניתנים למדידה. ואולם קשה להקיש באופן ישיר ממשתנים אלו על איכות החיים בין השאר בשל קשיים הנובעים מאופן מדידת הנתונים ומניתוחם.

ב. מרכיבים אחרים הינם קשים למדידה מדויקת בשל היותם מושפעים מתפיסות ומערכים כגון לכידות חברתית וקהילתית, תחושת ביטחון אישי, שביעות רצון ואמונה בעתיד.

מדדים שונים מודדים באופן השוואתי ועיתי את איכות החיים של יחידים במדינות שונות. כל מדד מנסה לשקף את המרכיבים הקשים למדידה דרך משתנים הניתנים למדידה. מדדי איכות חיים נבדלים זה מזה בזהות המשתנים ובמשקלם היחסי.

המדדים הבולטים בתחום איכות החיים הם:

■ **מדד ההתפתחות האנושית של האו"ם**⁴ - מדד זה שמפרסם האו"ם אומדן את איכות החיים לפי שלושה מרכיבים: רמת החיים על-פי התוצר המקומי הגולמי לנפש, תוחלת החיים, ורמת החינוך.

■ **פרק איכות החיים באוגדן הנתונים של ה-OECD**⁵ - פרק זה כולל נתונים המצביעים על המשתנים החברתיים הלא-מדידים, התורמים להגדרת רווחתו של האדם. המשתנים הנכללים בו הם רמת הבריאות, איכות פנאי, פעילות חברתית, מידת האי-שוויון, בטחון אישי, ותחבורה.

■ **מדד איכות החיים של ה-Economist**⁶ - מדד זה עושה שימוש בתוצאות סקר על מידת שביעות הרצון של יחידים כדי לקבוע מהם המשתנים החשובים להגדרת המושג איכות חיים. לפי מדד זה, המשתנים שנמצאו מסבירים באופן מובהק את איכות החיים הינם: רווחה חומרית, בריאות, יציבות פוליטית ובטחון, חיי משפחה, חיי קהילה, מזג אוויר וגאוגרפיה, בטחון תעסוקתי, חופש פוליטי, ושוויון מגדרי.

[The World Bank, Glossary](#)

¹ "חזון הטופ 15" של מכון ראות הוא ליצור את התנאים והפעולות הכרוכות ב"קפיצת מדרגה" כלכלית חברתית שתביא את ישראל אל קרב חמש עשרה המדינות המובילות בעולם מבחינת איכות החיים של תושביהן.

² נתוני התוצר הלאומי גולמי (תל"ג) מאפשרים לבדוק את יכולתם של פרטים לצרוך צרכים בסיסיים כגון סל אוכל מינימלי, מים, ותברואה, אל מול הכנסותיהם.

³ [Human Development Index, Human Development Report](#)

⁴ [OECD Factbook 2006 - Economic, Environmental and Social Statistics](#)

⁵ [The Economist's 2005 Quality of Life Survey](#)

⁶

מקורות נוספים

- Shye, S., **The Systemic Life Quality Model: A Basis for Urban Renewal Evaluation**. Social Indicators Research, 21, pp. 343-378, 1989.
- Shye, S. & Duchin R., **Quality of Life Index in Israel**. Jerusalem IIASR, 1996.
- Nussbaum, M. and Sen, A., **The Quality of Life**. Oxford: Clarendon Press, 1993.